tes aquæ ducendæ, hauſtus, viæ, itineris, & ſimiles, quibus nobis permittitur aliquid in alieno facere, imponi poſſe, etſi non interſit, eas imponi ex opinione Labeonis: at vero altius non tollendi, & quæ vetant dominum in ſuo quicquam facere non valere, niſi proſint ei, cui conſtituuntur. Et pro hac ſententia expendit textum *in dict. l. ei fundo*, ubi Labeo loquitur expreſsè de ſervitute aquæ ducendæ, quæ inter ruſticas connumeratur, *l. 1. ff. de ſervitutibus ruſticorum.* Verum Caſtrenſ. diſtinctionem & *prædictæ l.* inductionem ſubtiliter, & con-
14 cludenter convincit Connanus *lib. 4. d. cap. 7. nu. 2. ad finem*, qui *n. 3.* pro certo conſtituit non ſufficere utilitatem de futuro, ſed inſpiciendum tempus conſtitutæ ſervitutis, præſentemque utilitatem requiri, & eam non ex veritate, ſed ex animo paciſcentium exiſtimandam eſſe, ut ſi mihi conſtituiſti ſervitutem aquæ ducendæ, quum in fundo meo minimè expediret, valet tamen quod actum eſt, quia ſatis eſt me ita velle, putareque id aut utilitati mihi fore, aut certè voluntati, denique ita mihi viſum eſſe: Secus tamen in ſervitutibus, quæ omninò inutiles ſint, ideſt, ex quibus nullam is, cui deberentur, ſibi promittere poſſet utilitatem, ut in exemplis *dict. l. quoties*, in quibus nihil commodi eſſe poteſt, & Connani ſententiam probavit noviſſimè Antonius Pichardus *in rubric. Inſtitut. de ſervitutibus ruſticorum prædiorum, & urbanorum*, *num.* 3. Petrus Auguſtinus Morla *tit. 6. ff. de ſervitutibus*, *num.* 67. qui prius dixit in ſuperiori difficultate omittenda eſſe tradita ab ordinariis. Alciato, Eguin. Corraſio, Goveano, & Connano. Poſtmodùm verò (quod vitio non legendi Authores originaliter tribuendum eſt) in Connani ſententiam omninò
15 incidit. Corraſius verò *in rubric. ff. de ſervitut. num.* 8. & 9. & aliis locis relatis *ſuprà*, adversùs communem Scribentium ſententiam, in ea dicit eſſe opinione, ut exiſtimet ſervitutem imponi rectè poſſe, quæ nullam etiam adferat dominanti prædio utilitatem, neque de præſenti, neque de futuro, dummodo amœnitatis ſaltem, aut voluptatis utilitatem adferre poſſit domino, ſic ut ſeparare debeamus utilitatem prædii dominantis, ab utilitate ipſius domini, plerunque enim ſervitutes non continent utilitatem prædiorum, ſed dumtaxat dominorum, ut *in l. hoc jure, ff. de aqua quotidiana & æſtiva.* Ubi non tantum ad irrigandum, ſed etiam pecoris cauſa, vel etiam amœnitatis, aquæ ducendæ ſervitus conſtituitur; quo caſu, nulla fundi dominantis utilitas, ſed domini tantùm voluptas conſideratur, *& in dict. l. ei fundo.* Si verò neque prædii, neque domini aliquam contineat utilitatem, ſervitus non valet, per textum *in d. l. quoties*, ubi cum myſterio dixit Conſult. *Quia nihil vicinorum intereſt*, & non dixit, *prædiorum*, ſignificans apertè in ſervitutibus illud præſertim ſpectandum, an ejus, cui fit conſtitutio, interſit: ut ſi non interſit, non teneat ſervitutis impoſitio; ſi autem interſit, ſecus: ſatis tamen dici, intereſſe vicini, licet nulla dominantis prædii utilitas verſetur propter amœnitatem, & voluptatem, *l. competit*, §. *fin. ff. quod vi aut clam*, & ſic procedit tex. *in dict. l. ei fundo*, ubi ſervitus non utilis fundo conſtitui poteſt. veluti aquæductus, ſi aquam ducere non expediat; licet enim ductus aquæ ſine fructu ſit, tantum tamen jucunditatis nobis adferre poteſt, ut pluris æſtimemus cæteris rebus.

16 Et retenta hac opinione, quæ contra Communem veriſſima videtur, non obſtat in contrarium textus *in l. ergo*, §. *fin. ff. de ſervitutibus ruſticorum*: ubi probatur, quod ſervitutes calcis coquendæ, cretæ eximendæ, & ſimiles non ultra conſtitui poſſunt, quàm quatenus ad ipſum fundum dominantem opus ſit: ergo in impoſitione ſervitutis, utilitas prædii dominantis conſideranda videtur, per textum etiam *in l. veluti, ff. eodem tit. de ſervitutibus ruſticorum.* Sed reſpondet Corraſius *ubi ſuprà, n. 9. verſ. illud fateor*, prædictas ſervitutes calcis coquendæ, cretæ eximendæ, & ſimiles, ejus naturæ eſſe, conditionis, & qualitatis, ut in ipſis nulla prorſus amœnitas, ſive voluptas, ſed ſola dominantis fundi utilitas conſiderari poſſit: quapropter conſtitui non poſſunt, niſi detur utilitas prædii dominantis.

Non etiam obſtat textus *in dict. l. quoties*, 15. *ff. de* 17
ſervitutibus. Nam ſi quis mihi conceſſerit, jus ſibi non eſſe in ſuo fundo conſiſtere, inutilis eſt ceſſio, quia nihil meâ intereſt propter me, nec propter meum prædium, ne vicinus in ſuo prædio conſiſtat; ideò hac conceſſione nihil agitur. Idem eſt, ſi quis mihi ceſſerit jus ſibi non eſſe ſuo fundo uti frui, hoc enim non meâ intereſt. Item ſi quis mihi ceſſerit ſibi per fundum ſuum ire non licere; nec enim intereſt, ne eat: quod rectè conſiderarunt Franciſcus Connan. *lib. 4. d. c 7. n. 3. verſ. quoniam vero*, Pet. Coſtal. *in eadem l. quoties, ad fin.* qui *in princ.* optimè advertit, eam ſervitutem, quæ nec prædii nec perſonæ utilitatem reſpiciat, nec ad amœnitatem pertineat, conſtitui non poſſe: & in hoc concordat omnino cum ſententia Corraſii; differt tamen in eo, quod ad futuram utilitatem cum Communi attendit. Superiorem etiam rationem *dict. l. quoties*, eleganter atque eruditè aſſequutus eſt Cujac. *recitationum ſolemnium in libros digeſtorum, ad dictam l. quoties, ff. de ſervitutib. in princ.* ubi *in verſ. Sciendum eſt*, dicit non obſtare in contrarium textum *in dict. l. ei fundo*, 19. *ff. de ſervitutibus.* Atque ejus legis rationem in eo conſiſtere, quòd licèt aqua mihi inutilis ſit, tamen ita ſit, ut aquam in fundo meo habeam; quamvis autem per ſe ſit inutilis aqua ipſa, tamen juvat habere aliquid in noſtro, & in ea ſpecie habeo in fundo meo aquam: at in ſpecie *dict. l. quoties*, ceſſio non valet, quia quæ ceduntur, ſunt inutilia, nec per ea fit, ut aliquid habeamus.

Ex his, & ultra omnes hucuſque Scribentes, noviter 18
adnotabam nonnulla. Primò, Franciſci Connani ſententiam relatam *ſuprà n.* 14. in effectu non differre à ſententia Corraſii, quam probavimus: Connanus etiam expreſsè advertit, utilitatem requiri, vel veram, vel excogitatam, ideſt, quod ſatis ſit, revera ſervitutem utilem eſſe, ſive me putare utilitati, aut voluptati, & amœnitati utilem futuram. Deinde non refragari rationem quandam Antonii de Leon *in dict. l. quoties, nu.* 1. ubi dicit, 19
Connani ſententiam ſibi diſplicere ex eo, quod non verſamur in voluntate, ſive opinione paciſcentium, ſed in certa juris declaratione: quòd parum urget quoniam revera ex qualitate prædii, vel ſervitutis ſatis certum eſſe poterit, & conſtare, an utilitas conſiderari poſſit, necne; id quod ex qualitate aut conditione ejuſdem rei deprehendi poteſt, ut apertè & non obſcurè explicatur *in dict. l. quoties*, & *in dict. l. ei fundo*, ubi exprimitur, quando aliquo modo utilis, vel penitùs inutilis ſervitus videri debet.

Secundò adnotabam inferri poſſe de ea, quæ in hac 20
materia ſcribit ipſe Antonius de Leon. *in dict. l quoties, n. 2. ff. de ſervitutibus:* ubi dicit prædictam contrarietatem *dict. l. quoties*, & *dict. l. ei fundo*, ultra omnes, & noviter declarandam, exiſtimarq; præfatas leges unum tantum attingere, ſcilicet quod eſſe, & non eſſe ſunt oppoſita: nam *in dict. l. ei fundo*, in ea conceſſione, *per fundum tuum eas*, aut. *ne ibi conſiſtas*, dicendum eſt non eſſe ſervitutem, quia nec dominans, nec ſerviens fundus eſt, quippe fundus ille alii non ſervit, nec dominanti fundo aliquid accedit, ex eo quod tu non ſubſiſtas in tuo fundo; ideò meritò dixit Pomponius *in dict. l. quoties*, nihil agi, quia verſatur in ſervitute, quæ nihil eſt, & in mera privatione. Labeo autem *in dict. l. ei fundo*, verſatur in ſervitute, quæ eſt, & habet eſſe reale; nam ibi eſt fundus dominans, ubi debetur aqua & fundus ſerviens præbens aquam, & eſt vera realis aqua quæ actu præbetur. Nec obſtat quòd aqua ibi non ſit utilis, quia in patrimonio multa habemus, quæ nullam nobis invehunt utilitatem, ſatis eſt, quòd ibi ſit ſervitutis ſubſtantia, quæ deficit *in dict. l. quoties.* Et hactenus prædictus Author, circa quem ſequentia animadvertebam.

Primò præfatam declarationem non eſſe novam, ut ipſe dicit; nam in primis veluti expreſsè tradidit eam Joann. Corraſius *in dict. l. quoties, in princ.* dicens ſervitutes

vitutes illas non propriè dici ſervitutes, quia ſervitutes aut perſonarum ſunt, ut uſus, & uſusfructus; aut rerum, ut ſervitutes ruſticorum prædiorum, & urbanorum, *l. 1. ff. de ſervitut.* atqui ſervitutes illæ, *ne per fundum tuum eas*, aut *ne ibi conſiſtas*, non hominum, nec prædiorum, hoc eſt, nec perſonis uſui ſunt, nec prædiis ullam adferunt utilitatem, ut advertit ipſe Corraſius *in rubrica, ff. de ſervitutibus*, *n.* 9.

Deinde & Secundò ſuperiorem declarationem, tam ad textum *dict. l. quoties*, quàm ad *dict. l. ei fundo* eleganter adducit Cujacius *in dict. l. quoties, ad principium* & *ad finem l.* conſiderat enim in primis, nec jus perſonarum, nec rerum dari poſſe *in dict. l. quoties*, deinde *in dict. l. ei fundo*, ſervitutem valere, quia juvat in bonis noſtris aquam habere; & verbum ipſum *habendi* optimum eſt.

Denique & tertiò, ad ſervitutis ſubſtantiam requiri prædium dominans, & ſerviens; & Corraſius, Connanus, Cujacius, & cæteri omnes, qui hac de re ſcripſerunt, ut indubitatum ſupponunt, ſed ultra, & rectè utilitatem aliquam requirunt, ſive in vera utilitate, ſive in amœnitate conſiſtat. Et non ſolùm ad ea duo jura, ſed & generaliter ad alia quæcunque veram tradunt, & certam doctrinam: aliàs enim ſi fundus non ſit qui dominetur, & fundus qui ſerviat, ſervitus conſtitui non po-
21 teſt, tametſi utilitas magna conſiderari poſſet, ut videre eſt *in l. ut pomum*, 7. *ff. de ſervitutibus*, ubi ſcribit Ulpianus in hunc modum: *Ut pomum decerpere liceat, ut ſpatiari, ut cœnare in alieno poſſimus? ſervitus imponi non poteſt.* In cujus legis explicatione dubitant Doctores communiter, quare ſervitus illa conſtitui non potuerit, cùm & utilitatem & voluptatem contineat; & tamen ſervitutes vel utilitatis, vel voluptatis cauſâ conſtituuntur, *l. hoc jure, ff. de aqua quotidiana, & æſtiva, l. competit, ff. quod vi aut clam*, *l. Divus*, *ff. de ſervitutibus ruſticorum.* Et rejecta communi interpretatione, alia etiam Longovallii, quas ſubtiliter & verè confutat Corraſius *in eadem l. n. 6. 7. & 8.* & malè ſequuntur Duarenus, & Coſtalius *ibi*: explosâ etiam congitatione Eguinarii *ibidem*, vera ratio ſatis apertè ex præcedentibus deducitur: ideò ſervitutem imponi non potuiſſe in illis caſibus, quia nullum prædium erat vicinum, cui facultas illa vel decerpendi pomum, vel ſpatiandi, aut cœnandi in alieno acquiri, aut competere poſſet; ſine prædio autem ſervitus imponi, vel acquiri non potuit, *l. 1. ff. communia prædiorum*, *l. ergo*, *ff. de ſervitutibus ruſticorum*: & ita declarant Accurſius, & Caſtrenſis *ibidem*, Joan. Corraſius *n. 8. in fine verſ. expeditior.* Franciſcus Connanus *commentariorum juris civilis, lib. 4. cap. 10. n. 1. fol.* 268. & noviſſimè Petrus Auguſtinus Morla *emporii 1. part. tit. ſexto, ff. de ſervitutibus*, *n.* 76. *in fine.*

22 An autem ejuſmodi conceſſiones, & aliæ ſimiles, quæ prædiorum ſervitutes eſſe non poſſunt, ſint ſaltem perſonales ſervitutes, ſive obligationes perſonales, dubitat Gloſ. *verbo*, non poteſt, *in dicta l. ut pomum*, & obligationes perſonales eſſe exiſtimat: & cum aliis Gloſſis, & multorum Authorum relatione communem reſolutionem teſtantur D. Antonius de Padilla *in l. & in provinciali*, *n.* 25. *C. de ſervitutibus.* Jacobus Menochius *de retinenda poſſeſſione*, *remedio 6. n. 45. verſic. altera fuit opinio.* Rogerius verò, & alii gloſſatores antiqui *in eadem l. ut pomum.* Petrus, & Cinus *in rubrica, C. de uſufructu.* Joannes Faber *in §. æque ſi agat, Inſtitut. de actionibus*, *n.* 3. ſervitutes perſonales eſſe affirmant: & pro hac parte urgentiſſima fundamenta adducunt Duarenus, & Coſtalius *in dicta l. ut pomum*, & ibidem Corraſius videndus omninò *n.* 10. & 11. Longovallius *in repetitione l. Imperium*, *ff. de juriſdictione omnium judicum*, *numero* 222. Zaſius *lib. 1. ſingularium reſponſorum, capit. undecimo.*

23 Cæterum Fulgoſius *in l. pecoris n. 5. ff. de ſervitutibus ruſticorum*, diſtinguendum putat: quòd in propoſita ſpecie, quando non eſt prædium vicinum, utilitaſque eſt propria authoritate percipienda, quia obligatio-

nis, verba referuntur ad creditorem, cui fit confeſſio, tunc dicendum eſt, ſervitutem perſonalem fuiſſe conceſſam: quòd ſi conceſſionis verba ad debitoris concedentis perſonam referantur, ita quòd utilitas non propria authoritate, ſed de manu alterius percipienda ſit; & tunc neque rei, neque perſonæ ſervitus inducitur, ſed obligatio duntaxat perſonalis contrahitur, argumento textus *in l. Cajus Sejus, ff. de annuis legatis*, & *in l. Mela* §. *final. ff. de alimentis, & cibariis legatis*, *l. final.* §. *final. ff. de contrahenda emptione*, & ſequuntur Corneus *in conſ.* 188. *n.* 2. *lib.* 4. Joannes Corraſius, qui latiùs declarat, & exempla adducit *in d. l. ut pomum*, *n.* 12. *per totum.* Quod verum crederem, quando ex verbis concedentis deprehendi poſſit, an jus tale percipiendum ſit propria authoritate, an de manu debitoris? Sed ſi verba talia ſint, quòd id conſtare non poſſit, ut ſi generaliter, vel alio modo incerto proferantur, Rogerii, Fabri & ſequacium ſententiæ magis accederem, ſervitutemque perſonalem conceſſam dicerem, tametſi à communi ſententia non recedendum ſcripſerit Menoch. *d. remedio 6. n.* 47. *in fine.* ipſique magis accedat Jaſon *in d.* §. *æque ſi agat*, *n.* 18. videndus *ex n.* 13.

Servitutes autem reales, qualiter à ſervitutibus, vel 24
obligationibus perſonalibus diſtinguantur, poſt alios plures tradunt, & pleniſſimè diſtinguunt Cæpola *de ſervitutibus urbanorum*, *cap. 2. n. 5. 6. & 7. & cap.* 62. *n.* 8. Joannes Corraſius *in l. 1. ff. de ſervitutibus n.* 123. *&* 124. *& in d. l. ut pomum*, *n.* 13. Padilla *in l. & in provinciali*, *ex n.* 19. uſque ad *n.* 28. Menochius, qui latiùs cæteris declarat, & decem caſus diſtinguit, *de retinenda poſſeſſione*, *remedio 6. ex n.* 28. *uſque ad n.* 48. Jacobus Mandellus de Alba *in conſil.* 645. *lib.* 4. Cremenſis *ſingular.* 60. Marcus Antonius Eugenius *in conſ.* 32. *numero ſecundo.*

CAPUT L.

Operæ, & miniſteria ſervorum an ſint perſonarum, vel rerum ſervitutes, vel perſonalis obligatio ſive qualiter ab uſufructu ſervorum differant? ubi omnia jura, quæ ad propoſitum faciunt, dilucidè, & verè declarantur & materia hæc diſtinctè, & breviter explicatur.

SUMMARIUM.

1 *Uſusfructus in ſervis conſtitui poteſt.*
2 *Fructus ſervi in operis ejus conſiſtit.*
3 *Uſumfructum imitantur operæ ſervorum, & ab eo quoque abſunt, diſtantque plurimum: ſive, alio jure eſt uſusfructus, alio operæ.*
4 *Operis ſervi legatis, nihil ultra ipſas operas legatarius conſequitur, ſed uſufructu ſervi relicto, non ſolum ex operis, ſed & aliunde quærit uſufructuarius.*
5 L. 4. ff. de operis ſervorum, *declarata.*
6 L. penultimæ, ff. de operis ſervorum, *verus ſenſus traditus.*
7 *Opera, ſeu miniſterium ſervi, nec eſt, nec dici poteſt ſervitus perſonalis, nec etiam realis, ſed tantùm obligatio quædam perſonalis, quæ ex conſtitutione operarum reſultat.*
8 *Antonium Gomez. non rectè loquutum in hac materia.*
9 *Connani ſententiam probatam per Authorem.*
10 *D. Antonii de Padilla conſiderationem in hac materia probabilem eſſe.*
11 Legem Regiam 23. titul. 31. partit. 3. *videri alterare jus commune, prout* hoc numero, *& noviter, & verè conſideratur.*
12 *Opera ſervorum individuæ ſunt, ſicut uſus; non dividuæ, ſicut uſusfructus, & cedunt ex die petitionis,* non